

ԺԱՅԻԿ

ԿԱՆԱՆՑ ՅԱՏՈՒԿ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՇԱՐԱԹԱԹԵՐԹ

ԳՐԱԿԱՆ, ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ

ԱՌՏԵՒՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹԵԱՆ, ԿՈՐՈՅԹԻ

ՁԵՌԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏՈՒԹԵԱՆՑ

ԿԱՆԱՑԻ ՀԱՐՑԵՐՈՒ ԵՒ ԱՇԽԱՐՀԻԿ ԻՐԵՐՈՒ

ԺԹ. ՏԱՐԻ

Նոր Շրջան, Թ/ւ 23

ՅՕԴՈՒԱԾՆԵՐ ՈՒՆԻՆ

ՏԻԿ. ՍԱԹԵՆԻԿ ՏԷՐ ԲԱՐԹՈՂ

ՏԻԿ. ՌՕԶ ԴՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Ռ. Յ. ՊԷՐՊԼԵԱՆ

ՕՐԻՈՐԴ ՆԵԿՏԱՐ ՈՒՔԻԼԵԱՆ

ՕՐԻՈՐԴ ՆԻՆԻ

ՕՐԻՈՐԴ Հ. ԱՐՈՒՍԵԱԿ

ՕՐԻՈՐԴ ԱՐՓԵՆԻ ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ

ՕՐԻՈՐԴ ՔՐԻՍՏԻՆԷ ՄԵԼԻՔԵԱՆ

ԵՒ

ՀԱՅԿԱՆՈՅԵ ՄԱՌՔ

Գ/ն 40 փարա

Տպագրութիւն ԾԱՂԻԿ, Կալաթա.

14

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՄԱՐ

Տարեկան 50 դրուշ. Վեցամսեայ 25 դրուշ.:

ԳՍԻՍՈՒՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Տարեկան 54 դրուշ. Վեցամսեայ 27 դրուշ.:

ԱՐՏԱՍՍՀԱՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Տարեկան 12 ֆրանք:

Ծանուցման, բաժանորդագրութեան եւ թերթին վերաբերող ամէն կարգի գործառնութեանց համար դիմել մի՛ միայն՝

{زاغيك غزوةسى}

درعليه ده غلطه ده قورشونلى خاندە نومرو ۷

Շ Ա Բ Ա Թ Ա Թ Ե Ր Թ «Ծ Ա Ղ Ի Կ»

Կ. Պոլիս, Ղալաթիա, Գուրշունլու խան, թիւ 7

JOURNAL "DZAGHIK,"

Constantinople, Galata, Kourchoum Han, N° 7.

Վ Ա Ճ Ա Ռ Ա Տ Ո Ւ Ն

ԱՍԵՂՆԱԳՐՄՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՕԺԻՏԻ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ ԶԱՆԱԶԱՆ ՆԻԻԹՈՑ

ԺԱԼՃԵԱՆ ԵՒ ԹԱՎԺԱՆՃԵԱՆ

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԱՆ

Կ. Պոլիս, Էսկի Զապթիէ ֆաշսէպի թիւ 63

Ապրանաց տեսակներու ճոխութեամբ ու չափաւոր գիներով ծախող հանրածանօթ այս հին Վաճառատունը Եւրոպական առաջնակարգ գործարանաց հետ միշտ ունեցած յարաբերութեանց շնորհիւ կը գտնուի պատրաստ հաւաքածոյ մը ասեղնագործութեան եւ օժիտի վերաբերեալ նոր ու ընտիր նիւթերու, ինչպէս մետաքսեայ կերպաններ, աթլազ, թաւիչ, թաւթա, ոսկեզօծ ու արծաթեայ դուտ ու անդուտ թելեր (խաս եւ խամ սրբմա), ճերմակեղէնի համար ընտիր պոստէներ, վալանսիէն ու մետաքսէ թանթէլաններ, ճերմակ քրթան, գաղղիական ընտիր չապիկի կերպաններ, բիքէներ, գունաւոր պաթիսթներ եւայլն եւայլն:

Ձեռագործ բանուած ու սկսուած դանաղան ճոխ նիւթոց հաւաքածոյ մը պատրաստ կը գտնուի:

Կ. Պոլսոյ եւ Գաւառաց դպրոցական հաստատութեանց համար մասնաւոր զեղչ կ'ըլլայ:

Վաճառատան մէջ կը գտնուի միշտ պատրաստ ասեղնագործի գծագրիչ մը:

ՇԱՀԻԿ

ԺԱՐԱԹԱԹԵՐԹ

(607) ԺԸ. ՏԱՐԻ—ԹԻԻ 23

9 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1906

ՏԻԿԻՆ ԶԱՐՈՒՀԻ Ռ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

Առ

Մեծայարգ

Սիմոն ԷՔէնսի Գաբամանեան

Իսկիսար

Յարգելի պաշտօնակից եւ սիրեցեալ բարեկամ,

Մէկն ալ դուք էիք այն մտերիմներէն որք կ'այցէին մեզ մերթ ընդ մերթ մեր ընտանեկան յարկին մէջ այն գեղեցիկ օրերուն ուր կ'ապրէր Տիկին Պէրպէրեան: Մէկ երկու հատընտիր եկեղեցականներ, մի քանի օթաուած դաստիարակներ, դրազէտ կամ գիտուն բարեկամներ էին, որք իրենց աղնի հողիներուն համակիր ցոյքերը հու գային թրմուացնել մեր շուրջը եւ ընտանիքի խնկահոտ մթնոլորտը ձոխացնել մաքուր սրտակցութեան ոգեւարար բուրումներով:

Գիտէք այն անսեթեւեթ ու առանց ծեծեքանքի, բայց եւ անկեղծիկ ու սրտաղին ընդունելութիւնը զոր Տիկինը կ'ընէր տան բարեկամներուն, իր ընաչնոր՝ ձեւերով, կենցաղագիտութենէն չա'տ աւելի ներքին բարութենէն բղխած հարազատ քաղաքավարութեամբ, մաքուր հոգւոյն ջինջ փայլաւն եղող անոյշ ու պարկեշտ ժպտովը, այնպիսի դաշն ու ջերմ ու պայծառ ձայնով մը որուն իսկոյն կ'զգատ թէ գուրգուրանքի շեշտն է բնականը, եւ, առանց ամենափոքր յաւակնութեան, իր արժանապատուութեան այնպիսի գիտակցութեամբ մը որ անմիջապէս պատկառանքի զգացումը կը ներշնչէ այցելուին:

Ու կը յիշէք իր խօսուածքը, չիկնոտ ու համարձակ միանգամայն, փափուկ զգացումներու եւ ողջազատ մտածմանց խառնուրդ մը, մաքուր բառերու եւ անթերի պարբերութիւններու շարք մը, զերծ մանաւանդ, բոլորովին զերծ այն տեսակ մը պչրական կոտորտուք ձեւերէն ու ձայնի ելեւջներէն որոյմով շատեր կը կարծեն հրապոյր ընծայել իրենց խօսքին ու անձին, եւ որք լարուած մեքենայի մը շարժումներուն ցուրտ ասպարոտութիւնը միայն կը թողուն լուրջ մտքերու վրայ:

Սօսակցութիւնը շատ անգամ կը դառնային դրական ու կըրթական, ընկերական ու իմաստասիրական նիւթոց շուրջը, եւ սակայն Տիկինը ո'չ դժուարութիւն եւ ո'չ ձանձրոյթ կ'զգար մասնակցելու անոնց. ընդհակառակն, ա'յնպիսի խնկայի ու բանիմաց եւ յաճախ ոգեւորեալ բաժին մը կ'առնուր անոնց մէջ որ մտաւոր ու ընկերային կեանքի երեւոյթներն ուսումնասիրելու եւ սկզբանց վրայ խորհելու վարժ, նուրբ ու լուսաւոր իմացականութիւն մ'ի յայտ

կ'ածէր և զմայլանքով կը ընուր այր ունկնդրաց ամենէն յաւակ-
նտաներն ալ : Այդ սուր ու մշակուած իմացականութեան միացած
իր հրեշտակային սլարդ ու ամբիժ հոգին , իր կնոջական չքնաղ
չնորհներուն զրեթէ անգլխակից պաշտելի անտարբերութիւնը , ա-
մենուն համար իր անհուն բարեացակամութիւնը որով մարդոց վրայ
իր դատաստաններուն մէջ կը սիրէր յաւէտ իւրաքանչիւրին հա-
մակրելի ու գնահատելի կողմերը գտնել ու ի վեր հանել , և կա-
րողութիւնը սրտի՝ այլոց առջեւ իւր ետը մոռնալու և , ժպիտը
չրթունքին վրայ կամ արցունքը աչքին մէջ , անոնց կացութեամբն
հետաքրքրուելու , անոնց ուրախ կամ տխուր գագուցներովը հա-
մակուելու , նոյն իսկ երբ ինք անձնապէս բոլորովին տարբեր հո-
գեկան վիճակներու մէջ կը գտնուէր , կը կազմէին իր մէջ , այն-
պէս չէ՞ , կենդանի աղբիւրն անոր անձին ու խօսքին ակնածալի ու
համակրաշարժ հրապուրանաց , զոր յանգէտս իւր ի գործ կը դնէր
իր խօսակիցներուն , ամէն իրեն մերձեցողներուն վրայ , թէև մէկ
անգամ ալ միայն ըլլար որ տեսնուած ըլլային իրեն հետ :

Բայց դուր , և ամէն զինք մօտէն ճանչցողներ իր այս յաս-
կութիւնները չէր միայն որ գիտած ու գնահատած էիք իր վրայ :
Տեսած էիք զինքը իւր արդուգարդին և իւր տան յարդարանքին
մէջ կիրթ՝ ժուռկալ՝ զեղեցիկ ճաշակի տէր , պարզասէր մանա-
ւանդ , աշխատասէր , զգոն և ժրագլուխ տանտիկին , անձնուէր
խանդակաթ մոմւոյն , և տիպար մայր , ո՛չ միայն իր երկանց պը-
տուղներուն համար , այլ և անոնց որք իր ամուսնոյն և իրեն բա-
րոյական որդիներն էին :

Զարդարանքի ցուցամու ճոխութիւնը և պիտակ գեղեցկու-
թիւնը ա՛յնքան սաստիկ կ'ատէր որչափ կեղծալի շաղակրատանքը
և սուտը խօսքի ու վարմունքի մէջ : Յաճախ կը խօսատուանէր որ
իր պարզատէր ճաշակը կը պարտէր ազդեցութեանն այն դատտիա-
րակութեան զոր ստացած էր Մեղպուրեան վարժարանի մէջ , ուր
պէրսնքի համար կրուած ժապաւէն մը տնօրինուհւոյն զայրոյթն ու
յանդիմանութիւնը կը հրաւիրէր անվրէպ , և , այս առթիւ , խորին
հաւատք մը կ'արտայայտէր նկարագիրներու կազմութեան մասին
կրթիչին խօսքին և օրինակին հզօր ներգործութեան վրայ : Արե-
ւելեան տիկնոջ սիրելի ու սովորական մեղկ ու թոյլ անգործու-
թեան ժամեր անձնօթ մնացած էին իրեն : Ո՛չ երբեք կը տեսնէիր
զինքն անաշխատ . ձև ու կար մը կամ անեղնագործութիւն մ'ու-
նէր միշտ ձեռքը , զոր հիւրոց ներկայութեանն ալ չէր ձգեր յա-
ճախ , երբ պատշաճութիւնը կը ներէր . կամ թէ , միշտ ուսանելու
և զարգանալու հետամուտ , կ'զբաղէր կարգալով ու գրելով , և

կամ դաշնակին առջեւն էր, զոր աճյաքան կը սիրէր և զոր չէր դադրեր մշակելէ։ Ասոնք, անտարակոյս, այնպիսի վայրկեաններու մէջ, ուր տան և դպրոցին հոգերը այլուր իր հակող, ուղղող, հրահանգող, մղող, օգնող բանիւրուն ու եռանդուն, մաքրասէր, խնայասէր, կարգասէր տանտիկնոջ աչքին, ձեռքին, անձին ներկայութիւնը չէին պահանջեր, պարէններու շտեմարանին առջեւ, խոհանոցին կամ լուացարանին մէջ, հիւանդին մնարքը, և երբ չէր պարագեր անձամբ իր զաւակաց կամ աշակերտաց խնամքով։ Իր օրինակելի արթնամբա ժրութեան շնորհիւ էր որ Եւրոպայի մէջ, ուր կինն աճյաքան գործոն դեր մ'ունի, — ու եւրոպական բարքերու մէջ կնոջ այդ գործունէութիւնն էր իր ամենէն աւելի համակրած կէտերէն մին, — ցոյց տուաւ զինքն իսկոյն, առանց ճգան, իբրեւ Եւրոպացի կատարեալ տանտիրուհի, որ տան մատակարարութեան գրեթէ բոլորական հոգը կ'ստանձնէ, անձամբ դուրսը գնումներ կատարելով ու վճարումներ ընելով։

Տիկինը ի՞նք իր կաթով դիւցուց իր ունեցած հինգ զաւակները, բաց ի վերջինէն, զոր անձամբ մոտեցանելու հաճոյքէն զըրկուեցաւ Ֆիդիքական պատճառով և ո՛հ, ի՞նչ մեծ ցաւ եղաւ իրեն այն, ի՞նչպէս խորունկ կերպով զգաց այդ զրկումը, ի՞նչ արցունք թափեց։ Կը կարծէր թէ նուազ մայրը եղած պիտի ըլլար Նուրհանին, և ի՞նչ ուրախութիւն երբ տեսաւ թէ սոսնտուն ներկայութիւնը բան մը չէր դեղչած մանկիկին սէրէն, որ, ընդհակառակն, կարծես իր մօր վիշտն ըմբռնած, անսովոր յարում մը ցոյց կուտար դէպ ի նա, սոսնտուն վնտուելով այնչափ միայն որչափ պէտք էր իր քաղցին համար։ Իր անդրանկին՝ միամեայ Աննիկին կորստեան վրայ երբեք չէր մխիթարուած. տարիներուն հետ իր երեւակայութեան մէջ կը մեծնար վազամեռ դստրիկը, հասակովն ու գեղովն աճելով, և նո՛յնքան կը մեծնար կսկիծն ալ, իբր այն թէ նոյն այդ զարգացած հասակին մէջ այն ինչ խուէր իրմէ Աննիկը, մինչ Մաննիկին մեծ քոյրն էր եղած, շնորհափայլ զոյգ մը կազմելով անոր հետ։ Իր զաւակներովն հպարտ, անոնց շրջանակին մէջ երջանիկ, իր մեծագոյն վայելքն էր անոնց վրայ նայիլ, անոնց առողջ ու կայտաւ մեծնալը տեսնել, անոնց խայտանքն ու բերրանքը դիտել, հաճոյք տալ անոնց ու անոնց խաղերուն մասնակցիլ, անոնց հանգստեան համար նեղուիլ, անոնց վայելմանն համար զրկուիլ։ Հանդիպած էիք իրեն թերեւս, երեկոյի մը, տան սրահին մէջ, դաշնակին առջեւ նստած, մանկական երգերու և պարերու եղանակներ ածելով անընդհատ, աչքը սակայն ետին պզտիկներուն վրայ դմայուն, որք, երաժշտութենէն ոգեւորուած, երանութեամբ արըչիւ հրեշտակներ, հիւ կուգան սրահին շուրջը,

ցատկելով, ծափելով, երգելով, կանչելով, արծաթ քրքիջներ արձակելով, ոսկի դանդուրներ տատանելով, մինչև որ մայրիկը, ա'լ չկարենալով դիմանալ իր հիացական հրճուագեղ յուզմունքին, ելնէր ամէն մէկն իր գրկաց մէջ վերցունէր ու պազնէր խենդի՛ պէս ու խնդութենէն լա'ր սոյու պէս :

Անծանօթ մը, այդ վայրկեաններուն, թերեւս վարանէր վըճռելու թէ մայր մ'էր նա թէ մայրագործ վարժուհի մը, ճշմարիտ մանկապարտիզանուհի մը, իր սանիկներէն շրջապատուած . վասն զի կատարեալ մայրը չէ՞ նաև կատարեալ ու գերազանց դաստիարակուհին, որ մանկան հոգւոյն բոլոր յոյզերն, իղձերն ու պէտքերը կ'ըգայ, որ զայն երջանկացնելով կրթելու և զարգացնելու գաղտնիքը կը դանէ իւր սրտին մէջ, որուն կիրքն ու երազն է մանկան բարին, որուն յանդիմանութիւնն ալ դժուանք մ'է և փայփայանքը դաս մը : Ձարուհին, գորովաշատ ու լուսամիտ մայր, իր պարտուց և իր ազդեցութեան գիտակից, այդ կատարեալ դաստիարակուհին էր իր զաւակներուն համար . Մաննիկին ու Օննիկին, Շահանին ու Նուրհանին յատկութեանց զատ զատ թափանցած, բարեմասնութիւնները գիտէր գովել զարգացնել, առանց զիրենք չփայցնելու, ու թերութիւնները կշտամբել բարեփոխել, մեղմով, առանց խորտակելու : Պատմութիւն ու պատկեր, երգ ու դաշնակ, խաղալիկ ու խաղ, պտոյտ և զբօսանք, ամէն բանէ դիտէր օգտուիլ անոնց մատաղ հոգիներուն յարմար սնունդը տալու և զանոնք իր դիտած բարւոյն ուղղելու համար տակաւ : Տղոց անլիւրջ հարցումներուն անձանձրոյթ՝ այլ և միշտ մտացի ու իմաստուն կերպով կը պատասխանէր, և որպէս զի անոնց այդ հետաքրքրութիւնը կարենար միշտ անոնց կրթութեան ծառայեցնել, իր հմուտութեանց պաշարն աւելցնել, իր ծանօթութիւնները ճշդել, ընդլայնել կը ջանար, ու մանաւանդ կը սիրէր մշակել բնապատմական ու բնախօսական ուսումները : Իսկ մեր աշակերտներուն համար ալ դաստիարակուհի մը չէ՞ր նմա : Իր ամուսնոյն գործին ճշմարիտ սէրն ունէր, ու ո'չ միայն գիշերօթեայ դպրոցին առանին ու մայրական խնամոց կենսական բաժինն ստանձնելով գործակիցն ու օժանդակն էր անոր, ո'չ միայն, անոր մտածութեանց ու զգացումներուն հաղորդ, անոր քայլերուն ընկեր ու նեցուկ, ներշնչիչ և ուժերուն նորոգիչ կենսատու ոգին էր անոր, այլ նոյն ինքն դաստիարակութեան գործին մէջ նուազ յայտնի՝ բայց ոչ նուազ իրական մասնակցութիւն մ'ունէր, ուսանողաց նկարագրերուն վրայ իր սուր ու թափանցող դիտողութիւններով, որք յաճախ կարծեաց օգտուէտ փոխանակութեան մ'առարկայ կ'ըլլային մեր մէջ, իր ուղղակի

հերգործութեամբն սաներուն վրայ, եթէ ոչ դասերով, բայց, ըստ պատշաճի, ումանց իր խրախուսիչ խրատախառն դովեստները տալով, այլոց իր ամոքական շինիչ յորդորները, տնօրէնին առնական շեշտին իր մեղմանոյց բարբառը կցորդելով, տնօրինուհիմօր բարութեամբ լի լրջագեղ ժպտին ազնուական քերթութիւնը ծածանեցնելով պարտականութիւններու տակ ծռած այն մատաղ ճակատներուն վերեւ . . . :

«Բժիշկներուն ըսածէն, կը դրէր վերջին անգամ Բարիզէն ուր ի զուր, աւա՛ղ, գացած էր դարման խնդրել իր անողոք հիւանդութեան, բժիշկներուն ըսածէն սա ինձ ուրախութիւն պատճառեց որ անմիջապէս պիտի կրնամ վերադառնալ . . . հոս առանց ձեզի ապրիլս անկարելի պիտի ըլլար. այս առաւօտ երբ արթնցայ, կարծեցի թէ բանտի մը մէջ եմ, ամբողջ Բարիզը ինծի պըղտիկ կուգար . . . (Պանդոկապետուհին) ազնիւ կին մ'է՛, զիս շատ ազէկ կը խնամէ, բայց իմ աչքիս չերեւար. իմ տո՛ւնս կ'ուզեմ, քեզ կ'ուզեմ, զաւակներս կ'ուզեմ . . . » Ասիկա իր հոգիին վսեմ աղաղակն էր, իր ճշմարիտ կնոջ գեղեցիկ հոգիին, — համա՛կ սէր ու անձնուիրում, ամուսնոյ ու զաւակաց համար չնչող, ընտանեկան մթնոլորտին մէջ միայն կարող ապրելու, միայն փափաքող, այն կեանքին համար մանաւանդ զոր կ'զգայ թէ իր գոյութիւնը կը սփռէ, կը տածէ իր շուրջը, հո՛ն միայն երջանիկ, հո՛ն տառապիլն ու մեռնիլն ալ դարձեալ իրեն քաղցրութիւն մը համարելու աստիճան . . . :

Գիտակ՝ բաղմաց հետ՝ մտաւորական, բարոյական, ընտանեկան ու ընկերական իր բոլոր գեղեցիկ հանգամանայ, «իտէալ կիներ» կոչեցիք Դուք յաւէտ արտասուելի Տիկին Պէրպէրեանը այն զգայուն Դամբոնականին մէջ զոր իր յիշատակին նուիրեցիք, Հիւմայ, իր սիրելի ու մեծարելի անունն ու պարկեշտագեղ դիմաց պատկերը Բարեկիւրք աղջկան ճակատը դրոշմելով, կը ներկայացընէք զայն մեր իգական մատաղ սերնդին իբրեւ իր ձիրքերով առանձին ուշադրութիւն գրաւող հազուագիւտ գէմքերէն մին, իբրեւ նմանութեան գեղատիւ օրինակ :

Այն, իրաւունք ունիք, գերազնիւ Դատարարակ, Պատուոյն, զոր կ'ընծայէք Տիկնոջն անուան ու յիշատակին, կատարելապէս արժանի էր նա, ու այդ պատիւը բեղմնաւոր դաս մ'աւելի է զոր կը մատուցանէք Հայ ուսանողուհիներուն : Ասոր համար փորձեցի և ես, որչափ սրտիս յուզմունքն ինձ ներեց, նախընթաց տողերուն մէջ համառօտիւ ուրուագրել Տիկնոջ բարոյական անմոռանալի գիմապատկերը, որպէս զի Հայ աղջիկները գիտակցաբար օգտուին

այն օրինակէն զոր իրենց խորհրդածութեան ու հետեւողութեան կ'առաջարկէք այս կերպով: Հեռաւորութիւնը, արդարեւ, դեռ չատ մեծ է, հասակի ու վիճակի տեսակէտով, մեր դպրոցաց մասաւ աղջիկներուն ու Զեր ընծայած օրինակին մէջտեղ — տանտիրուհի, ամուսին և մայր, — ու Զեր թարգմանած գիրքը դեռ միայն կը խօսի տան, դպրոցին և ընկերութեան, ներքին ու արտաքին կեանքին մէջ անտիական աղջկան մը վայել բարեմասնութեանց, կացութիւնին, արարքին ու վարմունքին վրայ, բայց փոքրերն ալ, մանաւանդ աղջիկները, բնազդաբար, կ'ըզան ազագայն որ իրենց սահմանուած է, իրենց կուժան զգացումը կ'ունենան կանուխէն, ինչպէս կը տեսնուի այդ իրենց պէպիկին նկատմամբ իրենց ցոյց տուած արգէն մայրական գորովանքին մէջ, ու հետեւապէս կրնան կանուխէն սղնուարար ներշնչումներու ենթարկուիլ այդ ազագային նկատմամբ, թողէ՛ք որ Բարեկիրք աղջկան ընթերցումէն պիտի կրնան օգուտ քաղել ամէն հասակի աղջիկներ կամ կիներ, ումանք խրատուելու, այլք խրատելու համար:

Զեր փոքրիկ ընթերցողները պիտի խելամոտեն մի և նոյն ատեն թէ անոնք որ զովելի չափահասութիւն մ'ունեցած են կամ ունին, անշուշտ նաեւ գովելի տղայութիւն մ'ունեցան, իրենց մեծերուն նկատմամբ յարգալից, իրենց ընկերաց համար բարեհամբոյր, իրենց ծնողաց ու դաստիարակաց հանդէպ երախտադէտ և հլու, ազնիւ անձնասիրութեամբ մը լաւատենչ, մաքրութեան ու կարգի սիրող, աշխատութեան ու զգաստ ճաշակի բարեկամ, անկեղծ ու ձեռնառու, ինչպէս Տիկին Պէրպէրեանի համար կը վկայեն իր մանկութեան և ուսանողութեան ականատեսք, իր աղբականք և իր դաստիարակք, ու, ի մասնաւորի, կը վկայէր իրենց դրացի ու տաներէց՝ Եէնի Գարուի բարեյիշատակ Տ. Խաչատուր քահանան, որ զմայլման խոր սպաւորութիւն մը պահած էր փոքրիկ Զարուհի Փանոսեանէն և միշտ հիացման շեշտով մը կը պատմէր անոր, սակաւապէս ճաշակով կոկիկ հագուած, չաղանակադոյն առնուտ վարսերու կրկին երկայն հիւսակներ թիկունքն ի վար, ամօթլեւած, վեհապեղ, առանց աջ ու ձախ իր նայուածքը խոտորելու, մինակ կամ ընկերաց հետ, բայց անոնց մէջէն միշտ ինքնուրոյն դրուշմով մը զանազանուած, իր տան առջեւէն առաւօտ և երեկոյ անցնիլը, դպրոց երթալու կամ անկէ վերադարձին, տեսարաններն ու գրքերը թեւին տակ պինդ լսեած, երբեմն իր տարիքին համար չատ մեծ գիրք մը, որպէս Լիֆշամի «Մտաւորական փիլիսոփայութեան» հատորը, զոր տառերեք տարեկանէն սկսած էր ուսումնասիրել և որուն կը պատմէր ինձ թէ ամիսքան սիրահարն եղած էր որ, դպրոցական արձակուրդներուն, իր ամարանոցի

զուարճութեանց ու պատշաճութեան ալ զայն կը տանէր իր հետ ընկեր Պոյաճը-դիւղի անտառակներուն կամ Եէնի-Գիւղի պարտէզներուն մէջ։ Վա՛հ, ծերունազարդ բարի քահանային հետ գրեթէ մի և նոյն օրերուն անոր, ու ամէնուն, սքանչացման առարկայ մանկավարդ չքնաղ էակն ալ արեւուն լոյսին իր քաղցր աչերը փակելու սահմանում է եղեր նենգալի ճակատագրէն...։ Ի՜նչ անգութ զուգարութիւն ու հակադրութիւն միանգամայն...։

Շնորհալի ու բարեկիրթ տղայութեան մը այսօրինակ յատկութիւններ, որք կը պատրաստեն ու կ'երաշխաւորեն ապագային գեղեցիկ ձիրքերով և ունակութիւններով զարդարուած հասուն աղջիկն ու ընտանիքի մայրը, կը յանձնարարէ Օր. Սանեիէի սոյն ամենօգտակար մատենիկը։ Կը բովանդակէ այն աղջիկներու ուղղուած շահեկան ընտիր խորհուրդներ ու խրատներ, մարմնոյ և հոգւոյ առողջապահութեան, բարեկիրթութեան, բարեացակամութեան, կենցաղադրութեան, խնայութեան ու բարւոք ճաշակի վերաբերեալ, պարզ ու ակնհայտ ոճով բացատրուած, խօսուն պատկերներով պայծառացած, գործնական օրինակներով, յարմարապէս մտածուած պատմութիւններով համեմատուած ու լուսաբանուած։ Հայ աղջիկը, որ իր ճամարիտ բարին ու պէտքերը նպատակ ունեցող սոյնպիսի մատեն մը Ձեր աշխատութեան շնորհիւ իր արամադրութեան տակ ունենալուն ինքզինք բարեբախտ պիտի համարի, — մահաւսնդ մէն մի հառակի ու սեւի յատուկ ընթերցանութեան չինիչ դրքերու մասին մեր ծանօթ ալքատութեան մէջ, — պիտի ուսումնասիրէ զայն հաճոյքով և իր բարոյական ու ֆիզիքական կրթութիւնը պիտի օգտուի ապահովագէտ անոր դասերէն, ու տեսլականն ալ, զոր իր մտաց մէջ ձեւակերպելու պիտի նպաստեն Տիկին Զարուհիի կեանքին նման օրինակելի կեանքերութեւրդած խորհրդածութիւնք, այդ դասերուն կարեւորութիւնը պիտի չեւտէ ու լաւն ու աղնիւը իւրացնելու անհշտ պիտի զօրացնէ իր մէջ։

Ուրեմն, Սիրելի և յարգելի պաշտօնակից ու բարեկամ, թոյլ տուք որ վերջացնեմ նամակս ջերմապէս շնորհաւորելով զՁեզ Ձեր այս նոր երկի մասին, զոր իզական սեւի գաստիարակութեան մատուցուած թանկագին ծաւայութիւն մը կը համարիմ. իսկ անոր ու սրտիս մէջտեղ Ձեր հաստատած նախնական կողմին համար, ընդունեցէ՛ք սգալի հոգւոյս երախտագէտ արցունքը։

Ձերդ

Իսկիւսար,

Ռ. Յ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

Ոսկեղջիւրի փումայք աշեացը վըրայ,
Հեռո՛ւն,
Բացերը ծովուն,
Մակոյկ մ'ուր մարդ չի նշմարուիր մինչ իրկուն,
Հանդարտ ու քոյշ կը ֆնանայ:

Կանչերը խուժ աշիֆներուն,
Ծիծիփուն,
Ոչ սիրերգը կարապներուն
Օղաչու,
Կը վրդովեն փնայական նիւջ'ն անոր,
Որ,
Հեռո՛ւն,

Բացերը ծովուն,
Ջերդ խաղաչիկ կ'երերայ
Հետսանքներով յուշական:
Ու,

Կը շարժի ան, կը շարժի յա՛ր, քմրատ, հիւանդ ջիւերով,
Ձգայական անեռութեանց մեղմ հոյշեր,
Ծոյշերէր
Ձայն կը զգուեն յաւիտեան,
Համբոյրներով ջիւջ ու զով . . . :
Ու յոյս ցոյժեր յաւերժական,
Իտական ծիրանեքոյր շղարշներ,
Ձուր փրփուրի ֆողերով
Ձայն կը ծածկեն միշտ մեղմով:

Բամիկն ու քուֆն առտուան,
Փոփոխական ստուերները ցերեկին,
Եւ կրկին,
Շաղն ու շողը իրկուան,
Գիշեր ասե՛ն՝
Ամենե՛ն
Պակուցանող գուպարները վեր ու վարի ջուրերուն
Ձայն կ'օրօրեն,
Նուաղուն՝

Այլ միշտ հանդարտ իր նիւթին մեջ յարածուի,
Ծուպ ի ծուպ:

Կը ներհե ան զգայագիրկ անկենդան,
Կոհակներու փոսերուն մեջ երերուն,
Որուն համար բոշոր ճիչերն իրերուն
Երգ մը ունին մոլեռանդ.
Դուցե վանցիւն մը աղօթի սրբազան,
Դուցե լացերգ մ'անեռանդ,
Ու զքիսուր,
Դուցե սիրխաղ մը օրօրնաժ աշերհն,
Որ իրեն
Օրօրներու օրօրները կը հիւսեն . . . :

ՀԱՅԿԱՆՈՅԵ ՄԱՌՔ

Ծ Ն Ո Ւ Ն Դ Մ Ը

Թանձր ու թուխ ամպեր ծածկած էին երկինքը. իրիկունը թէև
այնքան ուշ չէր դեռ, բայց հեռուէն՝ մութը սկսած էր տարած-
ուիլ: Պատէ մը վար կախուող ծառի մը լայնատերեւ ճիւղերու
խորհրդաւոր կէս մութին տակ, սլափն՝ ամբողջ թիկունքով
կրթնած՝ յոգնած ճակատով՝ մասածումները ցանուցիր և անորոշ՝
զգացումները բեկբեկուած ու խառնակ մէկը կեցած կը մնար. ըն-
տանիքի մը հայրը ըլլալու էր:

Արհաւիրաց մութը քիչ քիչ կը թանձրանար. իր մէջ խեղդե-
լով, աներեւութացնելով Անտրէի մարմնոյն դիծերը:

Անտրէ չուզեց հո'դ մնալ երկար ատեն, ու յիմար շարժումով
մը ընդոտո՝ արագացուց քայլերը հոն՝ ուր խարխուլ գինեառուն մը
կը գտնուէր. խեղճը պիտի խմէր . . . յայտնի է:

Ամպերու որոտումներ իրարու յաջորդեցին, տեղատարափը
սկսաւ . . . : Անտրէ քայլերը փութացուց, գինեառուն մտաւ: Խմեց
գինովնալու համար, խմեց չղզալու, գէթ սոսն՝ մը մոռնալու ա-
ւաղելի՛ վիճակը իր ձգտումներուն հաւատարիմ օգնականին, իր
կնոջը և իր անմեղ հրեշտակներուն:

Կէս գիշերուան երկու ժամ կար, երբ Անտրէ գինեառունէն
դուրս ելաւ չէնք շնորհք գինովցած:

Գիշերուան այս սոսնուն, միայն ծովը չէր որ, թանձր խա-
ւարին մէջ ալեկոծ՝ ահուկի տագնապներու մէջ կը տարուբերուէր,

ու մերթ մրրկալից հովէն մտախուած՝ կատաղօրէն կուգար զարնուիլ սեպ ժայռերուն՝ ուրկէց փշուր փշուր՝ կ'անձրեւէր իր խռովայոյզ ծոցը, այլ՝ ասդին ընտանիք մը, անօթի հոգիներ, ցուրտէն ուժաստու և ընդարմացած, գալկահար դէմքերով ու զոզաւոր, որ անհամբեր կը սպասէր անոր՝ որ հաց պիտի բերէր... Հայրիկին տուն վերադառնալու ատենը սովորականէն շատ անցած էր, խեղճերը անօթութենէն ու սառէն անզգայ՝ չէին գիտեր թէ գիշերուան ո՛ր ժամուն մէջն են :

Ամէն ինչ թաղուած էր հոծ խաւարին մէջ :

Հո՛ս, հո՛ն անխուած լաղանքներ չէին կրնար մեղմել, իրենց ամոնքն բոցով, փոշոտ ու մրստ ապակիներուն ետեւէն՝ տիրող թանձր խաւարը :

Անտրէ բարակ վերարկու մը հագած էր, որուն օձիքը վեր գարձուցած՝ գլուխը հինկէկ գլխարկով մը կը յառաջանար, մերթ ընդ մերթ, գետինը՝ անձրեւէն ձեւացած ջուրի լճակներուն մէջ առնուադիր կոխելով :

Փողոցի մը անկիւնը սլափ դառնար, ուր՝ ծովու բացէն փշոզ հովը ու հանդիպակաց հոտանքը իրարու ձուլուելով՝ անդիմադրելի թափ մը առած էին, որու դէմ Անտրէ յանկարծակիի եկած՝ հոտ նետուեցաւ :

Ու, իր այս ակամայ նահանջէն սրտնեղած, չրթունքները պինդ կերպով սեղմած, կծկեց բազուկները ու նետուեցաւ առաջ, անցաւ անկիւնը :

Մօտեցած էր :

Նեղ պարտեղի մը վրայ նայող խուցի մը առջև կանգ առաւ և ձեռքի հարուածով մը գուռը բացաւ, ուղղակի ունեակ մտաւ :

Խշտիկի մը վրայ ինկած էին իր երկու հրեշտակները՝ սրտնց ձիւնի պէս ճերմակ դէմքը՝ կէս մը կը լուսաւորուէր սեղանին վրայ վառող իւզէ լամբարէն :

Մէկ քով կային երկու պղտիկներուն տանտմանները, ուր պըզտիկ Յիսուսը այդ գիշեր սլափ գար, նուէրներ զետեղելու համար : Մայրը, այդ երկու անմեղները կը սեղմէր հեւացող կուրծքին վրայ, տաքցնելու համար անոնց պող ճակատները, բայց, աւաղ որ խեղճին շունչը կը պակսէր այդ սառուցիկ մթնադրոտին մէջ :

Ամբողջ շաբաթներ, գիշեր, ցերեկ՝ ցուրի, մաքառումի, յուսահատ արցունքներու անընդհատ շղթայ մըն էր եղած աս զբոս բաղդ հոգիներուն համար :

Անտրէ ներս մտնելուն կեցաւ, դիտեց, ցնցուեցաւ. տեսարանը ճմլեց ու արխնտուց սիրտը և իր այս հոգեկան կաշկանդու-

մին մէջ անյադ աչքերով դիտեց իր դէմ փռուող քնքոյշ էակները : Ու այս բոլորը կարծես աւելի խորապէս զգալու համար աչքերը գոցեց, տեղունած՝ տրտմալից արտայայտութեամբ մը, իրեններուն վրայ նետուելու կրքոտութեամբ :

Յանկարծ ունքերը ժողվեց խոփու՝ անշարժ մնաց արձանի մը պէս : Բիշ յետոյ կրքի անզուսպ թափով մը նետուեցաւ անսկիւնի դարակին վրայ . առաւ նկարի կազմածը . . . ու սկսաւ ուրուադծել : Լուին վայրկեաններ սահեցան : Վրձինի հարուածներ իրարու յաջորդեցին շուտ շուտ :

Հիմայ կը սկսի մէն մի գոյն իրեն յատուկ տեղը դնել կտաւին վրայ, ուր տխրազդեցիկ գոյներով յառաջ կու գային կինն ու երկու հրեշտակները զիրար գրկած, ու թաղուած՝ սենեակին այդ մութ խորշին մէջ : Բիշ անդին ոտնամանները կ'երեւային, զորս ուրուադծելուն՝ Անտրէի հոգին ա'յնքան տաժանելիօրէն սեղմուեցաւ՝ որ քիչ մնաց իր մէջ պիտի խեղդէր նկարչի, արուեստագէտի հաւատարմութեան զգացումը, ու այդ ոտնամաններուն մէջ մէյմէկ կարմիր լուիճիկներ պիտի գծէր . . . :

Անտրէ չգիմացաւ այն բուն յուզմունքին, որ կ'ուռեցնէր իր հիւանդ կուրծքը . . . և լացաւ . . . :

Անտրէի կեանքին այս գերազանցապէս յուզումնալից վիճակը հանճարին կրակ տուող կայծը եղաւ և արուեստագէտի համբաւը տարածելու մեծապէս նպաստեց :

Անտրէ իր կնոջ և երկու հրեշտակներուն հետ — հիմայ չափահաս աղջիկներ — Ֆրանսայի մայրաքաղաքէն քիչ հեռու համեստ վիլլա մը կը բնակին, ուր ամէն Մնունդի գիշեր, չորսերնին՝ իրենց երբեմնի թշուառութիւնը մարմնացնող այդ նկարին առջեւ ծնրադիր՝ կ'ուզեն թաղուիլ յուզմունքներու մէջ, կ'աղօթեն ու զիրար կը համբուրեն արտասուքներով :

Զմիւռնիս

ՆԵԿՏԱՐ ԱՔԻԼԵԱՆ

ՍՏԱՅՄԱՆՔ «Կատակերդ Մոլիէսի» անուն գիրքը զոր Հայերէնի թարգմանած է Մեհրոպ էֆ. Նուպարեան, Երկրորդ հատորն է այս՝ որ կը պարունակէ Ազնուամոյ Գաղթեհի, Սփառեհի Նեք-գուքիւնները և Կարդացող Կիներ կատակերգութիւնները : Զմրան գիշերներու համար հաճոյալի գիրք մը, որ կը ծախուի 30 դահեկանի :

ԿԻՐԱԿԻ ԶՈՒԱՐՃՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Թուով եօթը պաշտօնակցուհիներ՝ որոշեցինք նորոնծայ սա-
րիին առաջին օրուայ կիրակին նախշունել հրճուանքի պոռթ-
կումներով. մնաց որ այսպիսի առաջադրութեան մը գործադրու-
թիւնը երջանկաւէտ օծումներով հիմնարկէքը չպիտի՞ ըլլար միթէ
ապագայ գէթ միամեայ կեանքի մը, ժողովրդային անմեղուկ ա-
ւելորդապաշտութեան մը համեմատ:

Ուստի եկեղեցիի աւարտումէն յետոյ կը ժամադրենք խմբուիլ
վարժարանի սրահին մէջ. վասն զի անիկա միայն կը ներկայանայ
մեզի այն առաւելութիւններով՝ որոնք շեշտուած պայմաններ պիտի
կրնային ըլլալ ասպնջավայրի մը՝ ուր մենք անկաշկանդ և աննկա-
տօրէն անձնատուր ըլլայինք հասուն աղջկայ մեր սրտերուն, խել
խօլ թափրտուքներուն:

Առաջին հասնողներէն կ'ըլլամ ես. ու «սպասման սրահին մէջ»
առանց թոյլ դեգերումներու, պզտիկի մը յորդաղեղ բերկրու-
թեամբ կ'անցնիմ դաշնակին առջեւ. մատի քանի մը ոստոստուն
հարուածներ այդ անշունչ գործիքին կուրծքին վրայ մեղմ նախեր-
գանք մը կը թրթռացնեն նոր տարիին համար: Միամիտ ոգեւո-
րութիւն մը՝ իր յարաճուն թափերուն տակ անձնատուր կ'ընէ
սիրտս այլազան երեսներէ առուահոսող զգայութեանց, որոնք
դուրս կը սլանան փրփրուն խաղերու շատրուանացումով: Ես ալ,
պիտի ըսէի սիրտս ա՛լ, խառնուած, ձուլուած է այլեւս մետաղէ
թրթռուն թելերուն, և հեշտանքի անտեսանելի ալիքներ, խորունկ
ալիկոծութիւն մը կ'արտացոլեն աչքերէս, հպարտ վերապահութեան
մը քօղին տակ բողբոջած ու տակաւին չխոստովանած հրայրքներ
շեշտակի կը սլանան հեռաւոր հասցէներու:

Բայց, է՞, կը ձայնէ աղմկոտ բարեկամուհիներէս մէկը, սան-
դուիններէն արագ վաղքէ մը յետոյ իր շնչառութիւնը տակաւին
չկանոնաւորած. մի՛նք տղու երգեր չենք ուղեր: Կու գան,
կը համին միւսներն ալ. այն ատեն շարժումներու, ձայներու սի-
րուն շփոթութիւն մը՝ զիս վար կ'իջեցնէ պահիկ մ'առաջուան ե-
րաժշտական ուրորտներէս: Մեր զրօսանքի յայտագիրին կարեւոր
մասը՝ պարը կ'սկսի, ա՛հ, ի՛նչ բանաստեղծական է մանաւանդ
անսեթեւեթ պարը. հմայքը, գեղեցկութիւնը հոն խսկ է. համա-
չափ ոստումներ, դրդանքի ցունցեր, մարմնական շնորհալի շար-
ժուածներ ճշմարիտ danseuseի մը ճկունութեամբ, մէյ մէկ պա-
րիկներ կը հանդիսացնեն մեզ. կ'ոստնունք, կը դառնանք մինչեւ
որ յոգնութեան պէս բան մը մեզի զգացնէ իր գոյութիւնը. այն
ատեն անա կարգը կու գայ ուրիշ եռերու:

Դուրսը՝ հակած արեւին վտիտ ճառագայթները փայփայիչ գաղ-
ջութիւն մը խառնած են օդին. երկինքը լուսալիր աչքի մը պէս
կը փայլէ. հիմակ չենք ուզեր մնալ մեր տեղը. պզտիկ վիճաբա-
նութիւն մը նոր ուղղութիւն կուտայ մեր ղուարճութեանց. քանի
մը վայրկեանէն դէպ ի դաշտերը երկարած գոռոզ ճամբուն վրայ
ենք արդէն. խումբերնիս որ ստուարացած է ոչ-պաշտօնակից բարե-
կամուհիներով, կ'առաջնորդուի ծանօթ Պարոնէ մը: Կը հանդի-
պինք գեղջուկ կիներու՝ որոնք քաղաք կը փութան, չատ անգամ
բազուկնին դիեցիկով մը բեռնաւորած, առոյգ երիտասարդնե-
րու՝ որոնք ձիարչաւ փորձելէ քրտնած ու կստ-կարմիր՝ այժմ դան-
դաղ դանդաղ կը պտուտքին, կենդանիին պահուցը անխամօրէն
նետած թեւերնուն: Շողեշունչ հողը տեղ տեղ իր վրայ կը ցու-
ցունէ կանանչի փայտում մը, ուր վայրի ծաղիկներ ցանցաւ միաս-
նութիւն մը կը բերեն, նախնական գոյներով: Ոսկորացած ծառեր
իւրաքանչիւր այգիի սահմանները կը դրասանգեն. ու այս ամէնը
իրենց ծոցէն կը թորեն անասելի մեղկութիւն մը որ յուշիկ յուշիկ
կը սողոսկի մեր ներսիդին: Երազանքի եղական պահ մը երբ հեռուն
հորիզոնին վրայ հեւացող արեւին շողերը կը ցամքին տակաւ:

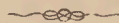
Կ'աճապարենք տուն վերադառնալ, աղւոր ժամանցի մը գո-
հունակութեամբ ողորուն:

ԱՐՓԵՆԻ ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ

ՊԱՏԱՆԵԼԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

“ԱՄԵՆԷՆ ԵՐՋԱՆԻԿԸ,”

«Ի՞նչ սքանչելի վարդեր ըսաւ առտու մը արեւուն ճառագայթը.
այս բոլոր կոկոնները որ բացուիլ կը պատրաստուին, աւելի գեղե-
ցիկ ծաղիկներ սլտի ըլլան: Ի՞մ աղջիկներս են անոնք, միթէ իմ
տաք հաճոյքներս չէի՞ն որ կեանք ունին անոնց:»

— «Անոնք իմ զաւակներս են, ըսաւ ցօղը, իմ արտասուքնե-
րովս մնուցի զանոնք:»

— «Ինձ այնպէս կը թուի սակայն, յարեց վարդենին, որ ես
եւ իրենց հայրը: Դուք չատ չատ անոնց կնքահայրն էք, ձեր կա-
րողութեան, ձեր միջոցներուն համեմատ ձեր նուէրներն ըրիք ա-
նոնց:»

«Հիտնալի վարդեր», կրկնեցին բոլորը միասին :

Նւ ամենամեծ երջանկութիւնը մաղթեցին անոնց իւրաքանչիւրին :

Սակայն անոնցմէ մէկը միայն կրնար ամենէն երջանիկը ըլլալ : Հատ մըն ալ կար որ միւսներէն նուազ երջանիկ պիտի ըլլար, ան խուսափելի էր այս :

«Այդ բանը պիտի ջանամ գիտնալ, ըսաւ հովը, տեսնե՛նք, ես ամէն տեղ կը վազեմ, ամենէն նեղ ճեղքուածքներէն կը թափանցեմ, կը դիտեմ թէ ինչ կանցնի ամէն տեղ : Առանց նեղութեան պիտի գիտնամ թէ ո՛վ պիտի ունենայ լաւագոյն ճակատագիրը :»

Այս ամէն ըսուածները լսած էին ծաղկած վարդերը, ոոյն իսկ բացուելու մօտ կողմնները : Ահա գորովալի սրտով սգաւոր մայր մը եկաւ պարտէզը . բոլորովին սեւեր հագած էր : Ամէն կողմ լաւ մը դիտելէ վերջ վարդերուն մին քաղեց, թարմն ու գեղափթիթը, այն որ ամենէն գեղեցիկը երեւցած էր իրեն : Փեղկերը գոց մինաւ կուկ սենեակ մը տարաւ զայն : Հոն՝ դադաղի մը մէջ կը հանգչէր իր նորատի աղջիկը անշարժ ու պաղ արձանի մը պէս . դեռ երէկ կեանքով ու զուարթութեամբ լեցուն էր ան : Մայրը գորովագին համբուրեց մեռելը, յետոյ վարդը և տեղաւորեց զայն զաւկին կուրծքին վրայ :

Ծաղիկը երջանկութեամբ կ'ուռէր : Իր թերթիկներուն ամէն մէկը կը դողար քաղցր յուզման մը տակ :

«Ախրոյ ի՛նչ լաւ բաժին ինձ համար, ըսաւ ինքնին . մարդոց զաւակներուն կարգը անցայ : Մայր մը իր ամենէն գորովալի համբոյրներէն տուաւ ինձ, օրհնեց զիս : Այս գեղեցիկ հրեշտակին կուրծքին վրայ՝ պիտի մօնեմ անծանօթ մեծ արքայութեան մէջ : Անշուշտ ես եմ քոյրերուս մէջ ամենէն երջանիկը :»

Պարտէզ եկաւ բարի պառաւիկ մըն ալ որ ճամբուն անպիտան խոտերը կը խլէր և կը մաքրէր : Սքանչացաւ վարդի փունջին վըրայ : Անոնց մէջ տեսաւ հատ մը . ամենէն գեղափթիթը .

— «Վաղը, եթէ արեւը բոցաւառ ըլլայ, պիտի սկսի իր թերթիկները թափել : Աշխարհ սքանչացուց իր գեղով, ժամանակ է որ բանի մը օգտակար ըլլայ :» Պառաւիկը քաղեց զայն, հին լրագրի կտորի մը մէջ փաթթեց, իր սենեակը տարաւ, անոր հոտաւէտ թերթիկները լավանդի կապոյտ ծաղիկներուն հետ խառնեց և քիչ մըն ալ աղ ցանեց վրան :

— «Ի՛նչ, ահա կը զմուսնն զիս, մտածեց վարդը, մարդոց զաւակներուն իսկ քիչ անդամ չնորհուած պատիւ մըն է աս . պիտի վերկենցաղիմ իմ քոյրերէս վերջ պահելով գոյնս ու բոյրս, ո՛հ, ես եմ ամենէն երջանիկը :»

Ներկու մարդիկ կը պտըտէին պարտէզը, մին բանաստեղծ էր, միւսը նկարիչ: Անոնց ամէն մէկը վարդ մը քաղեց:

Նկարիչը կտաւին վրայ նկարեց քաղած դեղեցիկ ծաղկին պատկերը:

— «Պիտի ապրիս, ըսաւ անոր նկարիչը, և շատ դարեր պիտի հիանան քու վրագ, մինչդեռ միլիոնաւոր վարդեր պիտի թառամին ու կորսուին:»

Վարդը հայելիի մը դիմացը կարծեց ինքզինքը ու «Ամենէն բաղդաւորը ես եղայ» ըսաւ:

Բանաստեղծը՝ յափշտակուած վարդին թաւշեայ փայլէն, զգըլ-խեցաւ անոր բոյրով: Ներդաշնակ քերթուածներ հոսեցան անոր գրիչէն. պատմեց աղնիւ ծաղկին կեանքը և երգեց այն երկնային զգացումը, որու խորհրդանշանն եղած է: Հանճարի մը երկն է այն, անմահութեան սահմանուած:

— «Ահա անմահացայ, ըսաւ վարդը, ես եմ ամենէն երջանիկը:»

Վարդերու սքանչելի փունջին մէջ կար հատ մը բոլորովին պահուած որ պակասութիւն մը ունէր: Իր ճիւղին վրայ ծուռ կը կենար: Մէկ կողմի թերթիկները աւելի փոքր էին միւսներէն և մէջտեղը կանաչ ճիւղ մը կար: Այնպիսի դժբաղդութիւններ են ասոնք, որոնց ենթակայ են վարդերն իսկ:

— «Խեղճ շնորհազուրկ զաւակ.» մնչեց հովը զայն գգուելով: Վարդը ինքզինքն արժանի զգաց այս պատուոյն, թէ և գիտէր թէ իր կազմուածքը ցտարբեր էր իր քոյրերէն: Փոքրիկ կանաչ ճուղած տերեւը որ ունէր սրտին վրայ, պատուոյ նշան մը կը նկատէր զայն: Գեղեցիկ թիթեռնիկ մը եկաւ պատահմամբ թառիլ իր վրայ: Ասով հպարտութիւնը կրկնապատկուեցաւ: Մօտակայ ծաղիկի մը վրայ թառած խոշոր մարախ մը տենչալի աչքերով կը դիտէր կանաչ տերեւիկը և կ'ըսէր.

— «Իրաւ որ եթէ բոլոր թերթիկները ասոր նման քնքուշ ըլլային, պիտի կրծէի զանոնք:»

Ծաղիկը աւելի գլուխ կը բռնէր կարծելով թէ ամենաբուռն գորովի մը արտայայտութիւնն էր այդ. վասն զի, սիրածը կրծելու, անոր միաւորելու փափաքը այլ եւս չբաժնուելու համար, համակրութիւն մը չէ՞:

Օրուան յաջորդեց գիշերը: Նրկինք լուսաւորներով զարդարուեցաւ: Մօտակայ պուրակի սոխակը կը հնչեցնէր իր հիասքանչ երգերը:

— «Հաւաստի եմ որ ինծի համար կ'երգէ, ըսաւ ծաղիկը. մեզմէ մէկը նախընտրած ըլլալու է: Բոլոր քոյրերս իրարու կը նմանին, ինչպէս ընտրութիւն ընել անոնց մէջ: Ես միակն եմ որ

մանաւոր նշան մը ունիմ. գեղեցկութեան հունտ մը, ինչպէս կ'ըսեն մարդիկ»։

Հետեւեալ օրը, երկու պարոններ իրենց սիկարը ծխելով կ'անցնէին վարդենիին քովէն։ Անոնց մին կարգացեր էր թէ վարդերը չեն կրնար տանիլ ծխախոտի ծուխը, որ կը դունատէ զիրենք և գէշ կանաչի կը փոխէ։ Ուղեց փորձել, բայց ոճրագործութիւն պիտի ըլլար ոչնչացնել այս սքանչելի վարդերը։ Մօտէն դիտելով տեսաւ որ մէկը ամենէն տգեղն էր, անոր վրայ փշեց ծխախոտի ծուխը, որով գոյնը անյայտացաւ. աղտոտ ու գեղնկէկ կանաչ մը եղաւ։ Վարդը աւելի կը հպարտանար ասոր վրայ։

— «Ահա հիմայ մէկ հատիկ եմ տեսակիս մէջ. կանաչ վարդ մը. ի՜նչ հազուագիւտ բան. ես եմ ամենէն երջանիկը»։

Իր քոյրերէն մէկը կար դեռ կիսովին կոկոն, բայց կարծես ամենագեղեցիկը պիտի ըլլար. պարտիզպանը քաղեց զայն, սքանչելի փունջի մը մէջտեղը դրաւ մեծ արհեստով ու իր երիտասարդ տիրոջ նուիրեց։ Վարդը ամենաքնքուշ փայլով կը վառէր հազուագիւտ ծաղիկներու մէջ դրուած մարդարիտի մը պէս։ Երիտասարդը լուսաւոր շէնքի մը առջեւ հասաւ, իր փունջովը իջաւ կառքէն, հարիւրաւոր լամբարներով ու մոմերով լուսաւորուած սենեկի մը մէջ մտաւ, ուր բազմաթիւ հանդիսատեսներ, այր ու կին, հանդէսի մը համար զարդարուած նստած էին։ Նուագը կը հնչէր. գեղանի և նորատի երգչուհի մը երեւաց։ Իր թրթռուն ձայնին առաջին հոթերը կը յուզէին բոլոր սիրտերը. փունջերու տարափ մը իջաւ իր առջեւ։ Ընդունեցաւ նաեւ այն փունջը ուր մեր վարդը կը փայլէր։

Երգչուհին թռչտելով ընդունեցաւ իրեն տրուած պատիւը։ Վարդը ուրախութենէն կը դողար, այնքան երջանիկ էր և հպարտ։ Բայց թատերաբեմին վրայ իյնալու անոն, իր ճիւղէն դատուեցաւ և գլտորեցաւ մինչեւ բեմակողմը. թատրոնապետը առաւ զայն հոտուրտաց և գրպանը գրաւ։

Երբ կէս գիշերին տուն գնաց, քիչ մը ջուրով ամանի մը մէջ դրաւ զայն։ Առտուն իր պառաւ մօրը տուաւ, որ հիւանդ ու անկարող կը հանգչէր իր թիկնաթոռին վրայ. հիւանդը սքանչացաւ յափշտակուած՝ գեղեցիկ ծաղիկին վրայ, որ բոլորովին բացուած էր և հիացմամբ հոտուրտաց զայն։

— «Դուն հրաշագեղ երգչուհին ձեռքը չհասար և անա պառաւիկի մը քովն ես. բայց ի՜նչ մեծ հաճոյքով կը ընուս անոր սիրտը»։ Մանկային ուրախութեամբ շարունակեց սքանչանալ գեղեցիկ ծաղիկին վրայ, որ մտաբերել կոտտար իրեն երիտասարդութեան քաղցր ու հեռաւոր յիշատակները։

— «Սենեկին պատուհանին վրայ ձեղքուածք մը կար ըսաւ հովը, անկէ սահեցայ և ահոսայ բարի պառաւին աչքերը որ դոհու- նակութեան ժպտով կը փայլէին դիտելով վարդը որ կուգար զինքը մխիթարել իր նեղութեան մէջ: Կը հարցնեն թէ ո՞վ եղաւ ամենէն երջանիկը, հիմայ կրնամ պատասխանել. սակայն միւս վարդերը, մանաւանդ վերջինը, այն միակը որ աշնան ծաղկեցաւ այս կարծիքէն չէր: »

— «Իմ բոլոր քոյրերէս վերջ ապրեցայ ըսաւ այս վերջինը, գեղեցիկ վարդենիին սիրական զաւակը, Բենիամինն եմ: Տեսէ՞ք անցորդները ինչպէս կանդ կ'առնեն իմ առջևու: Ի պատիւ ինձ հիանալի երգ մը հեղինակեցին: Ես եմ անչուշտ ամենաերջանիկը: »

Հովը չթողուց անոր աւելի խօսիլ, փչեց անոր վրայ, հեռուն տարածեց իր տերևները և զնայ անցնիլ աշխարհի մէջէն, ամէն տեղ պատմելով վարդերու գեղեցիկ պատմութիւնը:

Այս գեղեցիկ բառը չա՞ն չէ, վա՛նս դի ամէն մէկը կրնայ սահ- մանկ իր ուղածին պէս և իր գաղտնիարին համեմատ կրնայ յայտ- նել թէ ո՞վ էր ամենէն երջանիկը:

ԱՆՏԷՐՍՐՆ

Թարգմ. ՍԱԹԵՆԻԿ Տ. ԲԱՐԹՈՂ,
Պրուսա

Ն Ի Ն Ի Ն Ն ՕՐԱԳԻՐԸ

ՉՈՐԵՔԵԱԲԹԻ

Ու՛ֆ... սա ձմեռը. քիչ մնաց որ յաւիտենականութեան մէջ պիտի հանգչէի: Ապահովաբար բոլոր բարեկամներս, սկսեալ «Ծա- ղիկ»ի չնորճալի խմբադուհիներէն մէկ մէկ տէր ոգորմեա ըսին ապաքինմանս համար, մտղթանք մը որ անգլենական աշխարհքը զրկելու կը ծառայէ ընդհանրապէս:

Արդէն ճամբայ ալ ելայ, սակայն complet քլլալուն համար ետ դարձայ, խոր սուգի մէջ անմիտիմար թողլով Տիար Հողաթափ- եանը, որ հապճեպով դամբանականս ալ պատրաստել տալու ձեռ- նարկեր է:

Չեմ գիտեր ինչպէս, սակայն առածի կարգ անցնելով, կարգ մը միամիտներ անիրաւաբար կ'ըսեն թէ հայուն մարդը կալան չէ, որուն հակառակը պիտի հաստատեմ ես, որովհետեւ անանկ ga- lanterieի մը հանդիպելոյ որ, անկարելի է երախտագիտութիւն չյայտնել:

Արդէն, հողիս, որ թռչնիկին ճախրանքին հիացողն է միշտ,

չսիրեր երախտապարտութեան ծանր կաշկանդումները : Եւ կը կարծէ՞ք թէ ասիլէ աւելի ճնշող բեռ մը գտնուի :

Ես իմ մասին ո՛չ պիտի պատասխանեմ :

Հազար ոսկի պարտք ունեցիր բայց երբե՛ք, երբե՛ք կեանքիդ մէջ հինգ փարայի երախտապարտ մի ըլլար ուրիշին՝ որ ամէն առաթիւ երեսդ ու կունակի ի վեր պիտի կանչէ իր ձայնով՝

— Ապերախտ . . . :

Ինչպէս ըսի, չեմ սիրեր երախտապարտ մնալ, ու այդ ճանրութենէն հողիս ազատելու համար, հարկ էր որ հրապարակային չնորհակալութիւն յայտնէի Տիար Հողաթափեանին որ, մղձաւանջէ մը տառապելով առտու մը կանուխ լուր կը զրկէ Թօլաեանին ըսելով «Սա Օր. Նինիին դէմ յօդուած մը գրէ ու քեզի հինգ ոսկի կուտամ», յօդուած մը ապահովաբար՝ ուր իմ բոլոր ունեցած և չունեցած առաւելութիւններս պիտի հռչակուէր :

Սակայն Թօլաեանը որ Տիար Հողաթափեանին պէս չըմբռնէր galanterien, կը մերժէ իր առաջարկը չնորհալի դաս մը տալով, որմէ բարոյական մին ալ կրնայ հանել Տիար Հողաթափեանը :

Վերջապէս, սա պարտքէս ազատելով, ալ կարժէ որ Բարկենդանի ուրախութիւններուն դառնամ, որուն գիտեմ թէ նազելի ընթերցողուհիներս կըսպասեն :

Սակայն բարեկամուհիներ՝ րա, տղայական չի պիտի գտնէ՞ք, եթէ ձեզի դիմակներու վրայ խօսիմ այսօր, բացառիկ բան մը նկատելով դա՛յն, երբ այնչա՛փ ծպտուած, այնքա՛ն դիմակաւորուած կը տեսնեմ շուրջիններս ամէն օր :

Արդարեւ շատ տարօրինակ կը գտնեմ ես, երբ շատեր՝ Բարկենդանի առթիւ մարդոց ըրածները արտառոց կը նկատեն, միայն Բարկենդանի վայելուչ կը գտնեն, մինչդեռ, մեր կեանքին մէջ եթէ անկեղծ օրեր մը ունինք, անոնք ալ Բարկենդանի օրերն են :

Մենք ամբողջ տարուան մէջ այնչա՛փ վարժուած ենք խըստապահանջ բարոյասէրներ դառնալու, այնքան անբասիր կեանք մը ունենալ կը կարծենք, և կեղծիքի ու նուաստացումի դիմակը անանկ ուժով կը հագնինք որ, ա՛լ, նա՛ սըտեղնիս կու գայ :

Եւ Բարկենդանը պատճառ կ'ըլլայ որ պրովկանք, դոյներնիս դուրս տանք : Սակայն այս անգամ մեր անկեղծութիւնը կը չիկնեցնէ զմեզ, ու երկու հարեաց փոքրագոյնը ընտրելով արուեստական դիմակին կը դիմենք :

Սա խօսքերէս անշուշտ չէք հետեցներ թէ փիլիսոփայ ըլլալու դիտաւորութիւն ունիմ, Նիչէ ալ կարգացած չեմ արդէն, յետոյ փիլիսոփայի իւղոտ վերարկուն չիտակը ըսելու համար, երբեք չեմ վայեցներ կնոջական քղանցքներուս :

Բայց կը խոստովանիմ որ բոլոր տօներէն աւելի կը նախընտրեմ Բարկենդանը, որովհետեւ տարին անգամ մը առիթ կունենամ մարդերը իրենց իսկութեան մէջ տեւելու հաճոյքը վայելել, կեանքին բուն այլանդակութիւնները դիտել, զորս քաղաքակրթութիւնը իր քողին ներքեւ կը ծածկէ սովորական օրերու մէջ:

Բարկենդանը կը նախընտրեմ, որովհետեւ դեղուհիները կը կայթեն, պարահանդէսները կը փողփողեն, այլադան դիմակները կը գունագեղեն, մարդիկ պատէ պատ կը գլորորին, ու աշխարհք կը դառնայ Չղաճեանին գլուխն ալ իր հետ դարձնելով:

Բարկենդան, ու դիմակ... Ահա վաթսուն տարեկանէն մինչեւ 6 տարեկանին երազը:

Գրաւ կը դնեմ որ Այվադեանը անգամ կը փափաքի ատոր:

Այս օրերուն մէջ ամէն մարդ բացարձակ իրաւունք ունի ու զած խենթ պարերը դառնալու, նոյն իսկ վարժապետները արեւդաթող ունին: Պարտիզակցին անգամ որ Թաւաճեան մրցանակին առաջին պսակաւորն է, Բաքոսին կը խնկարկէ:

Ինչպէս ըսի ամէն մարդ կրնայ խելքին փչած պարը դառնալ, անդին երկսեւ դասակարգ մը կայ սակայն՝ որ ամէնէն անմեղ հաճոյքէն իսկ զրկուելու դատապարտուած է:

... Ուսուցիչները, որոնց յոգնավաստակ ճակտին վրայ կարծես դամբանի մուրով գրուած է, զրկանք և համակերպութիւն:

Եթէ Աստուած չընէ օր մը վարժապետ մը toupet ունենայ ծպտուելու, յաջորդ օրը բոլոր արշալոյսային ու վերջալոյսային թերթերուն մէջ խայտառակուելէ ետք՝ ամէն մարդ անարգական շեշտ մը տալով ձայնին պիտի ըսէ:

— Աս ի՞նչ է եղբայր, 'աս կը վայլէ',

— Ի՞նչ անպատուութիւն,

— Սարսափելի է,

— Խայտառակութիւն է,

Ու ամէնքը պիտի անարգեն, պիտի պարսաւեն, որովհետեւ վարժապետը քուրջէ դիմակ մը անցուցեր է երեսին, կեղծիքի՝ ծունդ բարեւ կենալու դիմակը մէկդի դնելով, որովհետեւ վարժապետը Բարկենդանի հաճոյքներուն մասնակցեր է:

Իբր թէ մեղքերուն էն-մեծը ատիկա ըլլար:

Կեանքը ասանկ սիրուն խաղեր ունի երբեմն, ոմանք չատ, չատ, ուրիշներ քնաւ:

Ես կը մտածեմ որ, եթէ վարժապետ ըլլայի, բնաւ չի պիտի համակերպէի այդ զրկանքին, բայց վարժապետները ինտո՞ր չհամակերպին, երբ, հակառակ պարագային անօթի պիտի մնան, այնքան անճարակ, ու այնքան անամէջ են:

Առ առաւելն երկու հարիւր զուրուշով դրազիր կրնան ըլլալ վաճառատան մը մէջ, որ տեսակ մը վարժապետութիւն է դարձեալ, սա տարբերութեամբ որ դպրոցին մէջ աշակերտին խօսք հասկցնել պէտք է, մինչ վաճառատան մէջ թաղրօնին:

Սա օրագիրս, որ այնքան քարոզի կերպարանք ստացաւ, եթէ տարի մը առաջ դրած ըլլայի՝ կը վստահեցնեմ ձեզ որ քարոզի մրցման առաջին մրցանակը պիտի չահէր. չէ՞:

Ն Ի Ն Ի

ԳԱԻԱՌԻ ԱՂՋԻԿՆԵՐԸ ՌԻՍՍԱՆ ՀԱՆԴԵՊ

Նախ և առաջ «Ծաղիկ» պատ. թերթիդ Ձեռագործի բաժնի աշխատակցուհին՝ Օր. Սօֆի Խիւտավէրտեանի պարբերաբար պատուրաստած ձեռագործները աչքէ անցնելով՝ պարտք կը համարիմ հրապարակաւ յայտնել զոհունակութիւնս յիշեալ Օրիորդին, որ չզլանար ձեռնհասօրէն ու բնական ընտիր յատկութեամբ, պէս պէս օրինակներով զարգարել ու համեմել թերթդ, մեծ ուրախութիւն պատճառելով մանաւանդ զաւառի ընթերցողուհիներու, որոնք թերթ մը ուսումնասիրելէ աւելի բուռն թափով մը կը վերաբերին, ու կը հետաքրքրուին, միայն ձեռագործի ճիւղով:

Գաւառի աղջիկները աւելի դրականի հակամէտ են, թէեւ ոչ այնքան ընթերցասէր. նոյն կէլ վարժարանի խնամատար մարմիններն ալ չեն փափաքիր աւելորդ համարուած ութիւններով զբաղեցնել դպրոցական աշակերտները, այլ մանաւանդ աղջիկներուն համար նախընտրելի կէտը կը մնայ միայն կար ու ձեւի բաժինը. երկրորդական բան է իրենց համար իմացական դաստիարակութիւնը, այն ալ չափաւոր կերպով միայն:

Կը հաւատտեմ թէ, գաւառի ուհիները իրապէս աւելի սրամիտ, աշխատասէր են և ամէն բանի ընդունակ՝ հակառակ իրենց միջավայրի ազդեցութեան. սակայն, դժբաղդաբար առհասարակ ուսման հանդէպ չատ ծոյլ են և ցուրտ վերաբերում մը ունին, որովհետեւ իրենց անուս ծնողք սխալ կը սրամաքանեն, և թիւր ըմբռնել կուտան իրենց աղջկանց ուսման անկարելութիւնը և միամիտ գաւակներն ալ հակազդուելով իրենց ծնողքէն, յոյսերն են ու եռանդն են այս պատճառաւ բոլորովին կը ջլտաի:

Ամօթխածութիւնը մեծ դեր կը կատարէ գաւառի իգական սե-

սին մէջ, ամէն տեսակէտով: Ա.թօթ է չափահաս աղջկան մը վարժարան յաճախել, եկեղեցի երթալ, ինչպէս նաեւ ընտանեկան բացառիկ հանդէսներու և խնջոյքներու ընկերանալ, — թէեւ մի քանի դատաւ քիչ մը բացառութիւն կադմեն — այլ լաւ սեպուած է իրենց համար տունը նստիլ, մնալ կաշկանդուած, և անտիական հասակէն պատրաստել աղագայ օժիտը, վասն զի, տն է որ զիրենք սլիսի բարձրացնէ փառքի և պարծանքի գագաթնակէտը: Ա.թօթխածութիւն ըսինք ու թուեցինք իր մասերը, սակայն, ընդհանրապէս հակառակը կը գործեն՝ բոլորովին անգիտակ իրենց բրածին, որով ի դուր ենթակայ կ'ըլլան բամբասանքի, և կ'այլափոխեն օտարներէն: Ահա՛ այս ամէն անհաճոյ բարքը ներշնչող ու միևնոյն ատեն աղջիկներն զգուշացնող երանելի ծնողքներ՝ բնաւ չեն խառնուիր ու յորդորեր իրենց զաւակները, զգացնելով անոնց՝ պատշաճ ու անպատշաճ, վայել ու անվայել ընթացքը:

Ահա՛, թէ ի՞նչու դաւաճութիւնները գրական հատուածներէ աւելի կ'որոնեն նորոյթի և ձեռագործի բաժինը, թէ ինչո՞ւ աւելի անձկանօք և անհամբեր կ'սպասեն «Ծաղիկ»ին հասնելուն:

Բրած դիտողութիւններովս, ոչ թէ այս ինչ կամ այն ինչ յօդուածին դէմ գրել է, այլ փորձառութեանս շնորհիւ, լոկ ճշմարտութիւն մը յայտնելով, զոր կը թելագործեմ հրապարակել իրեն ընկերական հարց, միայն փոքր ինչ դադափար մը կազմել տալու համար դաւաճութիւններն սեռին վրայ:

Կեղիպօլու

ՌՕՁ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅԵԼԻՆ

Ի՞նչ բան է այն՝ որ մեր քաղաքակրթութիւնը կամ մտային զարգացումը կը պատկերացնէ և կ'ապացուցանէ թէ՛ մեր մէջ արդիւնաւոր և հուժկու միտք մը կայ: Առանց վարանելու կրնանք պատասխանել՝ թէ տո՞նային լեզուին մաքուր և ուղիղ խօսին է այն: Այն լեզուն է՝ զոր ոմանք թերեւս կը կարծեն թէ այնքան մեծ դեր մը և առնչութիւն մը չունի մեր մտային աճման և դատախարակութեան հետ: Բայց անոնք ճշմարտութենէն կը վրիպին, որովհետեւ տոնային լեզուն է միակ հայելին, որ կը պատկերացնէ և կը կենդանագրէ թէ բարոյական և թէ մտաւորական մեր ամէն մէկ յատկութիւնները՝ իրենց մանրամասն և ճշգրիտ ներկայացումով:

Մեր խօսելու այն բարձր և եզական յատկութիւնը, զոր նա-

խախտման թիւերը չնորհած էր, ինչպէս ամէն ազգի՝ իր գաղափարները արտայայտելու մասնաւոր ոճով և ներդաշնակութիւնով, պէտք է որ իր բնականին մէջ դործածեուի:

Մենք ունինք մեզի յատուկ լեզու մը, պէտք է դայն գործածենք՝ անվթար և անարատ եղանակով մը, տաճնց հեռանալու իր բնական և նորը դարձուածքներէն:

Հիմայ կու գամ մասնանշել մեր՝ քաղաքակրթեալ կարծուած կիներէն ումանց գաղափարները, գաղափարներ՝ որոնք արատ կը բերեն անոնց:

Ասոնցմէ առաջինը սա է՝ թէ ինքզինքնին — ոմանք՝ — մային բարձր մակարդակի մը մէջ դուցնելու և դիմացինին չլացնելու համար՝ Փրանսերէն կամ անգլերէն բառեր կը խառնեն խօսակցութեանց մէջ: Բայ թէ՝ յաճախ կը գործածեն այնպիսի խրթին բառեր և ասութիւններ, որոնք անհասկնալի են ուրիշներուն: Գ.ը թէ՝ կը գործածեն այնպիսի բառերու օտար անունները՝ որոնց հայերէնը անգործածելի է:

Ասոնք ունայն գաղափարներ են և սխալ ըմբռնուած: Կըրթուած ու գոստիարակուած մարի մը համար՝ երբեք ներելի չէ այսպիսի գաղափարներով անանի: Ասոնք մեր ամէն յատկութիւնները կը խեղեն, և շատ անգամ զմեզ բաժրատանքի նիւթ կ'ընեն: Ուրեմն, սիրելի ընթերցողներ, եթէ կ'ուզենք որ մեր իրական արժանիքը — մասաւոր ու բարոյական — մայլի, պէտք է ջանանք կողիկ և ըստ կարի՝ զուտ եղանակով գործածել մեր մայրենի լեզուն, խուսափելով օտար բառերէ և ասացուածներէ, որոնք ունակութիւն դարձած են:

Ամէն ազգի մէջ ամէնուն անարգելի է այն՝ որ իր գաղափարները արտայայտելու համար՝ կը հեռանայ իր լեզուէն և կը ջանայ զանոնք օտար լեզուով մը ներկայացնել:

Նորաձեւութեան ամէն մէկ եղանակները մանրամասնօրէն յարգելով, կեղծ ուղատիր շարժուածքներ և անբնական խօսակցութիւններ ստեղծելով՝ զմեզ ուրիշներուն գնահատման առարկայ չենք կրնար ընել և բարի ու դարգացած յատկութիւններով օժտեալ մէկը ներկայացնել մեր անձը: Բնաւ, բնաւ, ամէն յատկութիւն միմիայն մեր մաքուր խօսակցութեան մէջ կը կայանայ:

Ուր թաքուն կը մնայ մեր քաղաքակրթութիւնը կամ մային բարգաւաճումը, խօսակցութեան մէջ անշուշտ, որ միմիայն իր մասնաւոր հայելով կը պատկերանայ մեզի, անոր հայելին մեր խօսակցութեան կերպն է՝ որ պէտք է յստակ և անարատ ըլլայ՝ թէ՛ դրելու և թէ՛ խօսելու մէջ: Պէտք է մեծ կարեւորութիւն ընծայենք անոր և հեռանանք այն ամբողջիդ յորադօղէն (Ռամկա-

(սառն Աշխարհաբարէն)՝ որ անանջատելի մագնիսի մը նման՝ իրեն զօդած է խորթ և օտար բառեր: Մեր ջանքը և կամքը պէտք է ըլլայ ուրեմն՝ մաքուր աշխարհաբարը վարժեցնել մեր բերաններուն մէջ: Ինչ որ պիտի բարձրացնէ մեր քաղաքակրթութեան աստիճանը և ի յայտ պիտի բերէ մեր գեղեցիկ յատկութիւնները:

Գատրգիւղ,

Հ. ԱՐՈՒՍԵԱԿ

ԱՌՏՆԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊՏՈՒՂՆԵՐԸ ԹԱՐՄ ՊԱՇԵՆՈՒ ՄԻՋՈՑ

Խաղողը. — Պէտք է գիտնալ որ խաղողի այն ողկոյզները միայն կը պահուին, որոնք փտած չեն, հատիկնին ցանցաւ է, և կատարեալ կերպով հասնցած չեն դեռ: Այսպէս զատուած ողկոյզները պէտք է աղէկ մը աչքէ անցունել, որպէս զի վրանին եթէ փտած կամ խիտ հատիկ մը ունին, անմիջապէս կտրուի. Ապա զանոնք ձգել որ չորնան քիչ մը ատեն: Վերջը, փուռի մէջ չորցած թեփը տուփի մը յատակը լեցնել հինգ սանթիմէթի չափ թանձրութեամբ, և զգուշութեամբ անոր մէջ պառկեցնել ողկոյզներէն մէկը, ուշադրութիւն ընելով որ տուփին կողերուն չլքուի և թեփը անոր հատիկներուն միջոցները լեցնէ, ասոր վրայ թեփի խաւ մըն ալ. և նորէն խաղող. ապա նորէն թեփի մը խաւ և խաղող, ու այսպէս քանի մը կարգ, մինչև որ ալ տուփը լեցուի. ամէնէն վրայի կարգը բնականաբար թեփը պիտի ծածկէ: Այս ընելէ վերջ տուփը խնամով գոցել և չոր տեղ մը դնել ուր բարեխառնութիւնը հաւասար մնայ միշտ:

Կարելի է նաեւ խաղողները ուրիշ կերպով մըն ալ պահել. զանոնք աղէկ մը մաքրելէ վերջը ողկոյզներուն կոթը կնքամոմով կը ծեփեն և յետոյ կը կախեն զանոնք կարգ կարգ չոր և օդաւէտ տեղ մը. այս կերպով կարելի է պահել զանոնք մինչև հինգ կամ վեց ամիս:

Տանձերը. — Տանձերը թարմ պահելու համար նախ հասուններէն ու չարատաւորութեաններէն կը զատեն, յետոյ կոթերը սպանկան կնքամոմի (cire d'Espagne) և կամ հալած խայծղանի (goudron à bouteille fondue) մէջ կը թաթխեն. ապա կը շաւին չոր եւ բացօդեայ տեղ մը:

ԳՐԻՍՏԻՆԷ ՄԵԼԻՔԵԱՆ

Անկարելի է որ ընտանիք մը առանց կարի մեքենայի մնայ, բայց էական կէտն է լաւ մեքենայ մը ունենալ, որովհետեւ լաւ մեքենայ մը անթիւ եւ անհամար ծառայութիւններ կը մատուցանէ, մինչդեռ գէշ տեսակէ մեքենայ մը անվերջ դժգոհութեանց եւ տաղտուկի աղբիւր մըն է:

Բոլոր աշխարհ գիտէ թէ՝

Ս Ի Ն Կ Ե Ր

Հայրայրիջ ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ The Singer Manufacturing Co^o
մեքենան լաւագոյնն է. սոյն մեքենան ամէնէն աւելի կատարելագործութեամբ, հաստատուն եւ դիւրագործածելին ըլլալուն՝ բոլոր վանդակ աշխարհի մէջ՝ ամէն ոք Սինկերի մեքենաները կը գնէ:

Ձեռքի, ոտքի, ու ոտքի եւ ձեռքի միանգամայն

մեքենաներ կը գտնուին:

ՍԻՆԿԵՐԻ մեքենաները կը ծախուին մի միայն Սինկեր Հնկերութեան վաճառատանց մէջ՝

ԲՆԲԱ	{	1. Մեծ փողոց, Պօս Մառչէի դէմ, Թ. 343 եւ 343 կրկին.
	{	2. Մեծ փողոց, Կալաթա Սէրայի Լիսէին դէմ.
ԿԱԼԱԹԱ	{	1. Սինկեր խան, Թիւնէլին ետեւը.
	{	2. Գարաքէօյ, Թրամվէյին կայարանին դէմ.
ՊԼԻՍ	{	1. Սուլթան Համամ, Թ. 2
	{	2. Սուլթան Պէյազիտ, Թրամվէյի կայարանին դէմ, Թ. 13
ՍԿԻՏԱՐ		Չարշը Պօյու, Թ. 120.

ՇԱԲԱթԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐ

Դասերը եւ նորոգութիւնք ձրի.

Կասաբեալ երաշխաւորութիւն:

Մասնաճիւղեր գաւառաց բոլոր քաղաքներուն մէջ:

Սինկերի Հնկերութեան կեդր. վարչատեղին կը գտնուի Բերա, Մեծ փողոց, Թ. 343 եւ 343 կրկին, Սարգիս Պէյ Տիւզօղլուի տունը:

4-50

Ս Ի Մ Ո Ն Գ Ա Բ Ա Մ Ա Ճ Ե Ա Ն

Բ Ա Ր Ե Կ Ի Ր Թ Ա Ղ Ջ Ի Կ

Պատկերագրող Հնրերցարան Աղգկանց Վարժարաններու համար

Յառաջադաս-Նամակ Ռ. Յ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆԷ

ԹԱՐԳՄ. ՅՐԱՆՍԵՐԷՆԷ

Գեղեցիկ նորութիւն մըն է աղջիկներու Հնթերցարանը՝ որ կը բովանդակէ շահեկան ընտիր խորհուրդներ ու խրատներ, իգական սեռի կրթութեան մասնաւոր խնամք տանող տեսուչներու եւ հայրերու նկատառման արժանի գործ մը:

Դին կիսալաթի 5 դրուշ, ամբողջ լաթակաղմ 7½ դրուշ, լաթակաղմ ոսկեղօծ 10 դրուշ: Դաւառներէ յանձնարարութիւնք փութով կը կատարուին: Կեդրոնատեղի՝ Կ. Պոլիս, Հաճօղլու խան, Թիւ 24:

2-10

ՀՈԶԱԿԱՒՈՐ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Խ Ա Ջ Ի Կ Ժ Ա Մ Կ Ո Ջ Ե Ա Ն

Պօլիս, Պանգե Գաբու, Պողաջաճիին դիմ, Սքանալոյ խան
Թիւ 4, 5, 6,

Մայրաքաղաքիս ատամնաբուժական դասին մէջ պատուաւոր
դիրք մը դրաւող խաչիկ էֆ. Ժամկոչեան, այս անգամ Եւրոպայէն
ու Ամերիկայէն յատկապէս բերել տուած նոր դրուժեամբ գործիք-
ներով և իրեն յատուկ եղող ճարտարութեամբ, առանց ոեւէ ցաւ
զգացնելու, ակնթարթի մէջ կը հանէ փտտած և ամէնէն դժուա-
րին ակռաները։ Առջեւի փտտած ակռաները առանց հանելու ար-
մատներու վրայ կը զետեղէ բնականէն բնաւ տարբերութիւն չու-
նեցող պատուտակաւոր ակռաներ։ Բերնին ետեւի կողմը լեցուիլը
անկարելի եղող արմատներու վրայ, ոսկի կամ բլաթին քուռօններ
կ'անցընէ։ Նաեւ քառաչուի, բլաթինի, ոսկիի վրայ չարուած ոկ-
ռաներ կը չիւնէ բնականին յար եւ նման։

խաչիկ էֆ. Ժամկոչեանի սկզբունքն է

Պատուաւորութիւն, Ուղամտութիւն եւ Մաքրութիւն ինչ որ ան-
հրաժեշտ պայմաններ են ատամնաբուժի մը համար։

Ջ Ա Փ Ա Ի Ո Ր Գ Ի Ն

Վկայեալ տղքատագ ճրի

22—50

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Յ Ա Ն Գ Ա Ր Ա Ն

ՆՈՅՆԱԶԱՅՆ ԵՒ ՆՈՅՆԱՅԱՆԳ ԲՍՈՒԵՐՈՒ

Պ. Խ. ԹԷՐԶԵԱՆ

Այս նոր հրատարակութիւնը կարեւոր ազդակ մէ ամէն անոնց
որոնք ոտանաւոր բանաստեղծութիւններ գրելու հետամուտ են եւ
կը նեղուին յաճախ յանգերու սովէ։ Դրդոյլը, մաքուր տպագրու-
թեամբ եւ զեղեցիկ կազմով հրապարակ ելած է արդէն եւ կը
ծախուի 4 դահեկանի, ամէն գրավաճառաց քով։

1—10

Կ. ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ

Յ. ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԹԷՅԻ ԽԱՌՆՈՒՐԴՆԵՐ

ՄԻՇՏ ԱԺԱՆ ՈՒ ԹԱՐՄ ԵՆ

ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ

ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ

ԸՆՏԻՐ, ԱԺԱՆ

Ե Ի

ՀՈՏԱԻԷՏ ԹԷՅԵՐ

Կ. Պօլիս, Պանգե Գաբու, ձեւալ-Պեյ խան, քիւ 10

22—50